

Yleisistunto

16.2.2012, klo 13.02 Helsinki

Sisäasiainministeriö

Läsnä:

Puheenjohtaja	Valtiovarainministeri Urpilainen
Ministerit	Wallin, Häkämies, Koskinen, Gustafsson, Hautala, Räsänen, Henriksson, Kiuru, Kyllönen, Ihalainen
Oikeuskansleri	Oikeuskansleri Jonkka

Ministeri	Ministeri Räsänen
Esittelijä	Lainsäädäntöjohtaja Viitanen
Asia 13	Syrjintälautakunnan asettaminen toimikaudeksi 19.2.2012-18.2.2016

KOKOONPANO:

Puheenjohtaja

VT Jukka Rainio

Määräaikainen hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Muut jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

1) Tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

OTT Tuomas Ojanen

Professori, Helsingin yliopisto (varapuheenjohtaja)

varajäsenenä

OTT Juha Lavapuro

Turun yliopisto

VT Susanna Kuosmanen

Kihlakunnansyyttäjä, Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto

varajäsenenä

VT, OTL Hannu Kiuru

OTL Markku Fredman

Asianajaja, Asianajotoimisto Fredman & Månsson Oy

varajäsenenä

OTT Minna Ruuskanen

Nuorempi oikeuskanslerinsihteeri,

2) Muut kuin tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

VTT Inga Jasinskaja-Lahti

Professori, Helsingin yliopisto

varajäsenenä

FT Karmela Liebkind-Ormala

Professori, Helsingin yliopisto

OTM Muhammed Husein

Ylitarkastaja, Vähemmistövaltuutetun toimisto

varajäsenenä

YTT Anne-Mari Souto

Hankepäällikkö, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä

OTK Liisa Murto

Oikeuksienvälöntalakes, Näkövammaisten keskusliitto
varajäsenenä
YTT Tarja Kuula
Tutkijalehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Esitys Valtioneuvosto asettaisi syrjäntälautakunnan toimikaudeksi 19.2.2012-18.2.2016

Päätös Valtioneuvosto hyväksyi esityksen
LIITE 1 muistio

Sisäsiainministeri Päivi Räsänen

Lainsäädäntöjohtaja Marko Viitanen

Esittelysihteeri Pirkko-Liisa Laitala

SYRJINTÄLAUTAKUNNAN ASETTAMINEN KAUELLE 19.2.2012 - 18.2.2016

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain (660/2001) 7 b §:n mukaan yhdenvertaisuuslaissa säädettyä valvontatehtävää varten on sisäasiainministeriön yhteydessä vähemmistövaltuutetun ohella syrjintälautakunta. Mainitun lain 7 c §:n mukaan syrjintälautakunnan tehtävänä on käsitellä ja ratkaista ne asiat, jotka yhdenvertaisuuslain mukaan kuuluvat sen käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 13 §:ssä säädetään syrjintälautakunnan tehtävistä. Lainkohdan mukaan syrjintälautakunta voi etnistä syrjintää koskevassa asiassa, siltä osin kuin se ei koske työsuhdetta tai julkisoikeudellista palvelussuhdetta taikka työharjoittelua tai muuta vastaavaa toimintaa työpaikalla 1) vahvistaa osapuolten välisen sovinnon; taikka 2) kieltää jatkamasta tai uusimasta syrjinnän kiellon tai vastatoimien kiellon vastaista menettelyä. Syrjintälautakunnan vahvistama sovinto, jossa on sovittu rahasaatavasta, voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Syrjintälautakunnan tulee tarvittaessa liittää antamaansa kieltopäätökseen kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa päätöstä on noudatettava. Lautakunta voi myös asettaa päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon ja tuomita sakon maksettavaksi siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain 7 d §:ssä säädetään syrjintälautakunnan kokoonpanosta. Lainkohdan mukaan syrjintälautakunnassa on puheenjohtaja, kuusi muuta jäsentä ja sihteeri. Puheenjohtaja ja sihteeri voivat olla päätoimisia. Lautakunnassa voi lisäksi olla yksi tai useampi sivutoiminen esittelijä. Puheenjohtajan nimittää sekä muut jäsenet ja kullekin jäsenelle henkilökohtaisen varajäsenen määrää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Yksi jäsenistä määrätään varapuheenjohtajaksi. Jos puheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikauden, valtioneuvosto nimittää tai määrää tämän tilalle toisen henkilön jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Lautakunnan sivutoimiset jäsenet, varajäsenet ja sihteeri sekä lautakunnan kuulemat asiantuntijat ja lausunnonantajat saavat palkkiota sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Syrjintälautakunnalla on nykyisin päätoiminen sihteeri. Kustannukset maksetaan sisäasiainministeriön toimenomista.

Vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain 7 e §:ssä säädetään syrjintälautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista. Syrjintälautakunnan jäsenten heidän varajäsentensä sekä sihteerin tulee olla perehtyneitä lautakunnan toimialaan. Lisäksi lautakunnan puheenjohtajan, vähintään kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä sekä sihteerin tulee olla tuomarin virkaan kelpoisia. Lautakunnan jäseneksi, varajäseneksi ja sihteeriksi voidaan nimittää muukin kuin Suomen kansalainen.

Syrjintälautakunnan kokoonpanossa on pidetty tärkeänä, että siinä on monipuolisesti edustettuna ihmis- ja perusoikeusjuridiikka, syrjinnän ilmenemismuodot sekä syrjinnän kokemiseen ja oikeusturvan hakemiseen liittyvät psykologiset ja yhteiskunnalliset kysymykset (HE 44/2003 vp, s. 58).

Nykyisen syrjintälautakunnan toimikausi päättyy 18.2.2012. Syrjintälautakunta on näin ollen asetettava uudelleen kaudeksi 19.2.2012 - 18.2.2016. Syrjintälautakunnan päättävän toimikauden kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Ma. hovioikeudenneuvos Jukka Rainio, Helsingin hovioikeus

Jäsenet

KäT, VT Vilja Kutvonen, Lahden käräjäoikeus, varapuheenjohtaja
AA, VT Markku Fredman, Asianajotoimisto Fredman & Månsson Oy
VT Thea Lång, Helsingin hovioikeus
Professori, OTT Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto
VTT Inga Jasinskaja-Lahti, Helsingin yliopisto
MA Adrián Soto, toimittaja

Varajäsenet

VT Susanna Kuosmanen, Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto
AA, VT Kirsi Tarvainen, Asianajotoimisto Asianaiset
VT, OTL Hannu Kiuru
OTT Juha Lavapuro, Turun yliopisto
Professori, FT Karmela Liebkind, Helsingin yliopisto
FL Ahmed Akar, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa

Syrjintälautakunnan puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten tehtävää koskeva haakuilmoitus julkaistiin Helsingin sanomissa 4.12 sekä lisäksi verkkosivuilla valtiolle.fi, mol.fi, sisäasiainministeriön ulkoisilla internet-sivuilla ja sisäisillä verkkosivuilla (Virta ja Senaattori). Määräaikaan 22.12.2012 mennessä puheenjohtajan tehtävään jätti hakemuksensa kaksi henkilöä, joista toinen peruutti hakemuksensa 10.1.2012. Jäsenen tehtävään oli 39 hakijaa, joista yksi henkilö peruutti hakemuksensa 29.12.2011 ja toinen puolestaan 3.1.2012. Viimeksi mainittu peruutusilmoitus peruutettiin 10.1.2012. Kolmessa hakemuksessa oli ilmaistu, että samalla hakemuksella on haettu sekä jäsenen että varajäsenen tehtävää. Varajäsenen tehtävään oli 22 hakijaa, joista yksi peruutti hakemuksensa 29.12.2011.

Tuomarin virkaan kelpoisten hakijoiden perehtyneisyys oli hankittu pääasiassa tuomioistuineläytöksessä, syyttäjän tehtävissä, asianajajana, lakimiestehtävissä sekä lisäksi tieteellisellä toiminnalla ja kansalaisjärjestötoiminnassa tai molemmilla.

Lautakunnan toimialaan perehtyneiden muiden kuin tuomarin virkaan kelpoisten hakijoiden perehtyneisyys oli hankittu pääasiassa tieteellisellä toiminnalla, opetustoiminnalla tai kansalaisjärjestötoiminnassa. Hakijoiden joukossa oli sekä kantaväestöön kuuluvia että maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

Syrjintälautakunnan säädetyistä tehtävistä johtuen puheenjohtajaksi ehdotetaan nykyiseen tapaan nimitettäväksi tuomioistuinlaitoksen piirissä työskentelevä henkilö. Tehtävään on edellä todetun peruutuksen jälkeen vain yksi hakija. Hän työskentelee tuomioistuinlaitoksessa. Tuomioistuinlaitoksessa työskentelevien henkilöiden hakemusten vähäisestä määrästä johtuen tuomioistuinlaitostaustan merkitys puheenjohtajan tehtävässä myös korostuu entisestään. Varapuheenjohtaja ehdotetaan määrättäväksi tuomarin virkaan kelpoisista jäsenistä.

Syrjintälautakunnan tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä on perusteltua määrätä nykyiseen tapaan oikeudellisen toimintakentän eri sektoreilta, jotta jäsenten ja varajäsenten osaaminen olisi hyödynnettävissä mahdollisimman monipuolisesti. Nykyisen syrjintälautakunnan lakimiesjäsenten kokoonpano on muodostettu siten, että lautakuntaan on määrätty jäsen varajäsenineen tuomarikunnasta, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Tällainen kokoonpano olisi nytkin perusteltu, mutta riittävää määrää tuomarin kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita ei saatu tätä kokoonpanoa silmällä pitäen.

Osaamisen monipuolisuuden kannalta parhain vaihtoehto on saavutettavissa seuraavalla kokoonpanolla (tuomarin virkaan kelpoiset): 1) jäsen ja varajäsen juristitutkioiden piiristä, 2) jäsen syyttäjälaitoksesta ja varajäsen tuomioistuineläimäkokemusta omaavista henkilöistä, 3) jäsen asianajolaitoksesta ja varajäsen ylimmistä laillisuusvalvojista.

Myös muut kuin tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä on perusteltua nykyiseen tapaan määrätä yhdenvertaisuus- ja syrjintäasioihin eri sektoreilla laajasti perehtyneistä henkilöistä.

Osaamisen monipuolisuuden kannalta parhain vaihtoehto on saavutettavissa seuraavalla kokoonpanolla (muut kuin tuomarin virkaan kelpoiset): 1) jäsen ja varajäsen sosiaalipsykologian alan tutkijoista, 2) maahanmuuttajataustainen jäsen ja varajäsen yhteiskuntatieteellistä koulutusta omaavista henkilöistä sekä 3) jäsen ja varajäsen järjestötoiminnassa mukana olevista tai olleista henkilöistä.

Koska kansalaisjärjestötoiminta on myös tärkeä lautakunnan toimialaan perehtymisen tapa, luopumista perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen tähtäävien kansalaisjärjestöjen toiminnasta ei nykyiseen tapaan edellytettäisi. Jäsenten tulee kuitenkin lautakuntatyöskentelyssään erityisesti huomioida sidonnaisuuksien mahdollisesti mukana tuomat esteellisyudet tapauskohtaisesti. Koska syrjintälautakunta on itsenäinen ja riippumaton oikeusturvaelin, ei sen jäseneksi ole suotavaa valita myöskään sellaista henkilöä, joka osallistuu työtehtävissään toimeenpanovallan käyttöön sellaisella tavalla, että se ei ole yhteen sovitettavissa perustuslaista ilmenevän vallan kolmijaon ja lautakunnan aseman kanssa, vaarantaen lautakunnasta syntyvää kuvaa toimeenpanovallasta riippumattomana oikeusturvaelimenä.

Esityksessä on huomioitu sukupuolten välinen tasa-arvo. Jäsenistä naisia olisi kolme ja miehiä neljä puheenjohtaja mukaan luettuna. Varajäsenistä naisia olisi neljä ja miehiä kaksi.

Asetettavan syrjintälautakunnan kokoonpano muuttuisi muun muassa tuomioistuinlaitoksessa työskentelevien vähäisen hakemusmäärän johdosta. Lisäksi osa nykyisistä jäsenistä ja varajäsenistä ei ole hakenut tehtävää uudestaan. Lautakunnan kokoonpanoksi esitetään seuraavaa:

Puheenjohtaja

Määräaikainen hovioikeudenneuvos Jukka Rainio, Helsingin hovioikeus

Muut jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

1) Tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

Professori, OTT Tuomas Ojanen, Helsingin yliopisto (varapuheenjohtaja) - varajäsenenä OTT Juha Lavapuro, Turun yliopisto

Kihlakunnansyyttäjä, VT Susanna Kuosmanen, Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto - varajäsenenä VT, OTL Hannu Kiuru

Asianajaja, OTL Markku Fredman, Asianajotoimisto Fredman & Månsson Oy - varajäsenenä nuorempi oikeuskanslerin sihteeri, OTT Minna Ruuskanen

2) Muut kuin tuomarin virkaan kelpoiset jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

Professori, VTT Inga Jasinskaja-Lahti, Helsingin yliopisto - varajäsenenä professori, FT Karmela Liebkind-Ormala, Helsingin yliopisto

Ylitarkastaja, OTM Muhammed Husein, Vähemmistövaltuutetun toimisto - varajäsenenä hankepäällikkö, YTT Anne-Mari Souto, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä

Oikeuksiensvalvontalakimies, OTK Liisa Murto, Näkövammaisten keskusliitto - varajäsenenä tutkijalehtori, YTT Tarja Kuula, Humanistinen ammattikorkeakoulu